

FASADER Intresset för träfasader har ökat. För att garantera kvaliteten på panelbräder tar träföretag tillsammans med SP Trätec fram ett system för kvalitetsmärkning av fasadpanel. Bland annat ska köparen kunna se vem som har levererat panelen.

Panelbräder till träfasad ska kvalitetsmärkas

Av ANNA POUSETTE, tekn lic, SP Trätec och KARIN ÖHMAN SANDBERG, tekn lic, SP Trätec

SP TRÄTEC HAR tillsammans med Träcentrum norr, TCN¹, tagit fram en handbok om träfasader, "Träfasader handbok" och håller nu på att arbeta fram en guide för träfasader; "Guide för projektering, materialtillverkning, montage, underhåll". Guiden ska bli en sammanställning med viktiga punkter när det gäller projektering, materialtillverkning, montage och underhåll av träfasader.

Vid arbetet med guiden kom initiativet från träbranschen i Sverige att även börja arbeta för att kvalitetsmärka ytterpanelbräder. Syftet är att säkra en jämn och

bra kvalitet som kan kopplas till garantiåtaganden men också skapa tydlighet genom att det blir möjligt att föreskriva en märkt produkt med enhetliga dokumenterade egenskaper. Panelen kommer att minst uppfylla de krav som ställs i HusAMA.

För att säkra en hög kvalitet på ytterpanelbräder tar SP Trätec fram regler för kvalitetsmärkning tillsammans med två branschorganisationer och nio träföretag.

Kvalitetsmärkta panelbräder för träfasader kommer att introduceras på marknaden under år 2008. Märkningens namn och utformning kommer att bestämmas under projektets gång.

Ska gynna konsumenten

Målsättningen med kvalitetsmärkningen är att:

- Förenkla för konsumenter att få rätt kvalitet,
- underlätta att rätt trämaterial används för utomhusbruk, samt
- se till att rätt grundmålning utförs som underlag till toppmålning.

Märkningen ska vara tydlig och trovärdig gentemot kunderna, med märkning som ger spårbarhet för produkten samt genom extern kontroll som komplement till företagets interna kontroll av produktionen. Rationella kontrollmoment ska ge låga kostnader för systemet.

Kontrollerna innebär att produkten är provad och granskad av en oberoende part och att de uppfyller kraven när det gäller trämaterial, grundmålning, dokumentation samt kvalitetssäkring av tillverkningen.

Märkningen ska baseras på tekniska krav, som ska uppfyllas och kontrolleras för att produkterna ska få märkas. Tekniska krav ska utgå från nationella och eller internationella standarder samt brukar-

FÖRFATTAREN

Anna Pousette är tekn lic och forskare och arbetar med träbyggande vid SP Trätec, som är en del av SP Sveriges tekniska forskningsinstitut. Hon arbetar med träkonstruktioners bärförmåga och stabilitet samt beständighet, och har träbroar som en av sina specialiteter.

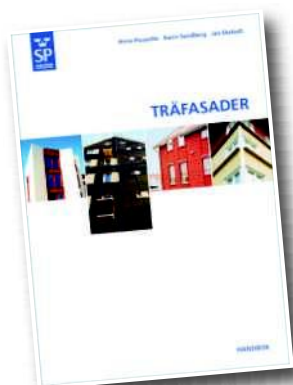
FÖRFATTAREN

Karin Öhman Sandberg är tekn lic i träteknik på SP Trätec. Hon arbetar med praktisk beständighet för träkonstruktioner, och hennes doktorandstudier handlar om granvirkets beständighetsegenskaper.

krav. I första hand kommer baskrav att ingå.

Livslängd allt viktigare

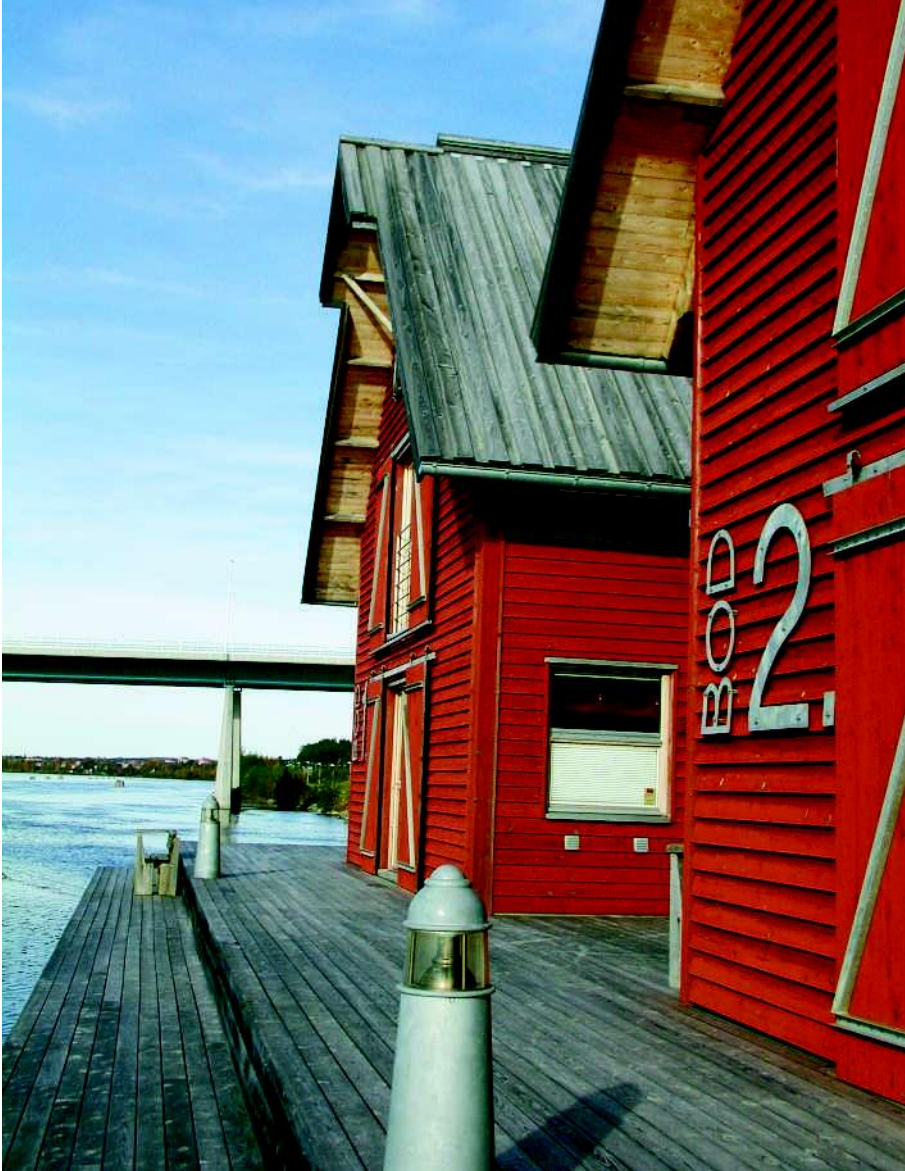
Beständighet, livslängd och hållbarhet är begrepp som blir allt viktigare inom allt byggande. Längre garantitider kommer att ställa tydliga krav och förhoppningsvis resultera i bättre utförande. Byggandet av höga hus kan ytterligare driva fram krav och behov av att göra rätt eftersom konsekvenserna annars kan bli omfattande och dyra.

SP Trätec lanserar en handbok om träfasader...

... och en guide för projektering med mera av träfasader.

Kontorslokaler med liggande panel med Falu rödfärg. Foto: Karin Sandberg

Val av material baseras på krav och förväntningar när det gäller livslängd, risk för angrepp och deras konsekvenser, samt underhåll och reparationer. Särskilt för flerbostadshus har underhållsintervallens längd stor betydelse för husens livscykelkostnader.

Fasaden ska skydda

Fasader av trä dominerar på småhus upp till två våningar. På senare år har även intresset för träfasader på större hus ökat. Fasaden ska skydda de isolerande skikten i väggen från nederbörd, sol och vind, samt ge byggnaden dess yta, färg och uttryck. De vanligaste träfasaderna består av panelbräder med olika utformning som monteras stående eller liggande.

Panelbräder sågas i regel av gran i Sverige. Gran har fördelen att ha stor kärnvedsandel. Kärnved är beständigare än splintved och suger upp mindre vatten än splinten. Virkets kvalitet bestäms av flera parametrar, som anges i kvalitetsbeskrivningen som tas fram för sortering av den färdiga panelvaran.

För träfasaders beständighet är det viktigt att virket är fritt från röta, blånad, sprickor, lösa kvistar och hål, samt inte har för mycket kupning och skevhet. Virket får inte vara skadat eller ha mögel eller smuts på ytan. Virket ska ha rätt fukt-kvot, cirka 16 procent vid målning, och inte utsättas för regn och sol innan det målas. Ändrä ska skyddas och grundmålas vid uppsättning.

Leverantör ska framgå

Trä är ett tåligt och lättarbetat material vilket medför att man kan utforma träfasader på många olika sätt. Det är viktigt att få in kvalitetskrav i föreskrivande led, så att en produkt med rätt kvalitet erhålls. Det kan underlättas med en egenskapsdokumenterad vara som tydliggör för brukarna vad man får. Det styr upp kvaliteten.

Syftet med kvalitetsmärkningsen är att ge en enhetlig produkt för träfasader, med samma material, ytstruktur, med mera, som är märkt med vem som levererat den. Den ska kunna beställas grundmålad med färg som klarar kraven för fär-

Liggande Kaunapanel målad i mörk kulör på en biblioteks- och samlingslokal.

Foto: Anna Pousette

Entré till sporthall. Stående panel med ribbor. Foto: Karin Sandberg

digmålning, inte bara så kallad transportgrund.

Företagen enas om en nivå som krävs när det gäller kvalitet, så att krav på kvalitetsmärkt produkt ska kunna återopas av projektörer. Märkningen ska även kunna utgöra ett tekniskt säljstöd för träföretagen både nationellt och internationellt. Märkt panel bör ge större kvalitetsmedvetenhet hos kunderna och träföretagen visar att man tar ansvar för bra träprodukter. □

Fotnot:

¹ TCN är en centrumbildning vid Luleå tekniska universitet som finansieras av deltagande träindustrier från Norr- och Västerbotten, tillsammans med medel från EU Mål 1 och länsstyrelserna i Norr- och Västerbotten. Se www.ltu.se/ske/tcn.

De medverkande företagen i arbetet med kvalitetsmärkningsen är BAC Såg & Hyvleri, Derome Timber, AB Karl Hedin, Martinsons, Moelven Wood, NWP Byggprodukter, SCA Timber, Setra Trävaror och Södra Timber.